

Tomasz Srokosz

radca prawny, partner kancelarii KSP, stowarzyszonej z kancelarią SALANS

Małgorzata Brzóska

radca prawny, współpracująca z kancelarią KSP stowarzyszoną z kancelarią SALANS

Marcin Barczyk

aplikant adwokacki

Arbitraż jako naturalny sposób rozwiązywania sporów powstałych na gruncie kontraktów typu FIDIC

Wprowadzenie

Celem artykułu jest wykazanie, że przepisy o charakterze materialnym regulujące prawa i obowiązki stron kontraktu typu FIDIC rozciągają się także na obowiązki wyczerpania procedury rozwiązywania sporów przed rozpoczęciem arbitrażu. W przeciwieństwie do „umowy o roboty budowlane”, regulowanej przepisami Kodeksu cywilnego, kontrakty FIDIC zawierają wewnętrzną procedurę, jaką strony powinny wyczerpać w celu dochodzenia swoich roszczeń, zanim zdecydują się na arbitraż. Do takich czynności należą: powiadomienie Inżyniera Kontraktu, dokonane przez niego „Określenie”, wniesienie sporu do Komisji Rozjemstwa Sporów oraz ewentualne wnoszenie zastrzeżeń. Poniższa analiza dotyczy w szczególności rozwiązań zaproponowanych w FIDIC „Czerwona Książka”, ale aktualna pozostaje również w stosunku do pozostałych Warunków Kontraktowych FIDIC.

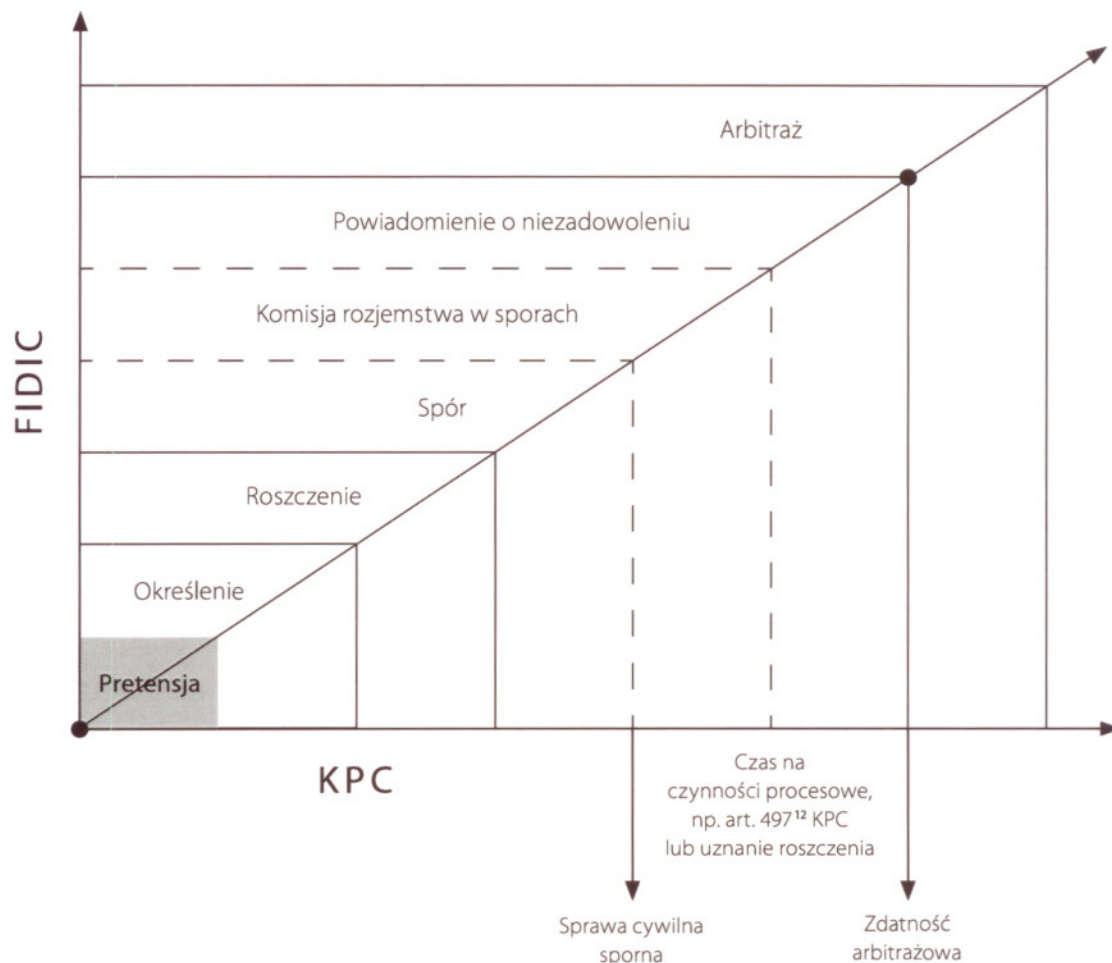
Kontrakty FIDIC cechują się: (1) wysoką precyzją opisu obowiązków stron, (2) wartością kontraktu, najwyższą w tej grupie umów, (3) stronami, którymi są: z jednej strony – podmioty publiczne, z drugiej – korporacje budowlane o złożonej strukturze wewnętrznej. Stąd też rozwiązywanie sporów w klasycznej formule wydaje się być bardzo skomplikowane i nieprzejrzyste, co więcej wiedza sędziego często jest niewystarczająca dla oceny sporu, a posiłkowanie się opinią biegłego stanowi faktyczne przeniesienie na niego rozstrzygnięcia sporu.

Natomiast jeżeli strony zawarły kontrakt „na bazie” FIDIC, oznacza to, że zgodziły się nie tylko na wszystkie obowiązki, które wzajemnie miały sobie świadczyć, ale na to, że dopóki nie wyczerpią procedury rozwiązania sporu kontraktowego, spór taki nie osiągnie zdatności arbitrażowej, a co za tym idzie – nie będzie mógł być przedmiotem postępowania przed sądem polubownym.

Na marginesie należy tylko dodać, że zapis na sąd polubowny w kontrakcie typu FIDIC nakazywać będzie poprzedzenie wniesienia pozwu do sądu polubownego z wyczerpaniem procedury opisanej w klauzuli 20 (Roszczenia, spory i arbitraż) FIDIC „Czerwona Książka”.

Poniższa analiza opiera się na rozróżnieniu pojęcia „Roszczenia” w rozumieniu subklauzuli 2.5 (Roszczenia Zamawiającego) oraz „roszczenia” w sensie potocznym, które zastąpimy synonimem „pretensja”. Analiza została oparta na założeniu pretensji Zamawiającego względem Wykonawcy, jednak wnioski będą, co do zasady, aktualne także dla pretensji odwrotnej.

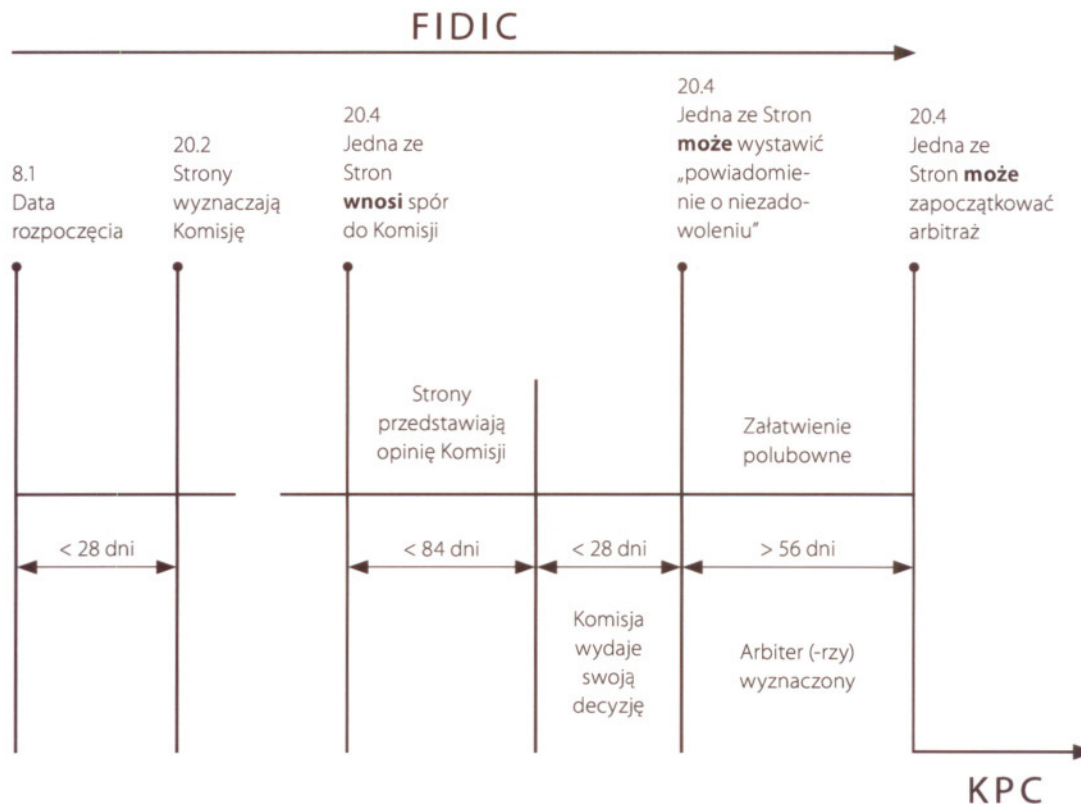
Zupełność regulacji

Rys. 1. Ścieżka dochodzenia „Roszczenia” Zamawiającego (subklauzula 2.5) – procedura zgodna z subklauzulą 2.5 w zw. z 3.5 w zw. z klauzulą 20

Z przedstawionego powyżej wykresu wynika, iż „Roszczenie” Zamawiającego „określone” w trybie subklauzuli 3.5 (Określenia) stanowi warunek konieczny, ale niewystarczający do wszczęcia postępowania arbitrażowego w trybie subklauzuli 20.6 (Arbitraż).

W celu uzupełnienia warunku koniecznego, ale niewystarczającego, istniejący spór dotyczący „Określonego” „Roszczenia” należy wnieść do Komisji Rozjemstwa w Sporach (dalej: KRS) celem uzyskania decyzji (subklauzula 20.4). Decyzja KRS może zostać uwzględniona bądź zakwestionowana poprzez przedłożenie przez którąś ze Stron „powiadomienia o niezadowoleniu”. Wówczas Strony w okresie 56 dni mogą załatwić sprawę polubownie, w przeciwnym razie spór będzie ostatecznie rozstrzygnięty w drodze arbitrażu.

Rys. 2. Chronologia postępowania w klauzuli 20 (FIDIC „Czerwona Książka”)¹

Zakres klauzuli arbitrażowej

Jak wskazuje C.R. Seppälä²: „zakres klauzuli arbitrażowej jest wąski, ponieważ żaden spór wynikający z kontraktów nie może być poddany arbitrażowi, jeżeli nie podjęto wyżej

¹ Warunki Kontraktu FIDIC „Czerwona Książka”, Wprowadzenie, s. p–f.

² C.R. Seppälä, The Arbitration Clause in the FIDIC Contracts for Major Works, The International Construction Law Review, Londyn 2005, s. 5–6.

wymienionych sześciu kroków określonych w klauzuli 20³. (...) Wszelkie inne spory pomiędzy stronami nie mogą być poddane arbitrażowi, jeżeli nie przeszły przez procedury Komisji określone w klauzuli 20. (...) Z tego wynika, że jedyną kwestią, która może być poddana pod arbitraż, jest „spór”, który:

- 1) został przekazany do KRS zgodnie z klauzulą 20 i
- 2) nie jest przedmiotem końcowej i wiążącej decyzji KRS, ponieważ zazwyczaj jedna ze stron nie zgadza się z decyzją KRS dotyczącą sporu w ciągu 28 dni (...).

Jeżeli arbitrzy podejmą decyzję dotyczącą innych spraw bez zgody strony, wtedy przekroczą swoje kompetencje, a tym samym orzeczenie może być uchylone lub nieuznane i niezatwierdzone jako wykonalne⁴.

Tożsąmą wykładnię zakresu klauzuli arbitrażowej zastosował Sąd Arbitrażowy przy Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan w Warszawie w treści orzeczenia z 2009 r., w którym stwierdzono, że klauzula arbitrażowa zawarta w treści Warunków Kontraktowych FIDIC „Czerwona Książka” „stanowi wielostopniową (wielopoziomową) klauzulę rozwiązywania sporów. Klauzule takie przewidują, że postępowanie arbitrażowe lub sądowe będzie ostatnim z uzgodnionych przez strony sposobów (poziomów) rozwiązywania sporów, mających miejsce wówczas, gdy zawiodą wcześniejsze przewidziane w nich alternatywne sposoby rozwiązywania sporów. Postępowanie sądowe lub arbitrażowe pozostaje więc zarezerwowane do rozstrzygania tylko takich sporów, których nie udało się rozwiązać na niższych poziomach”⁵.

Spór

Zdaniem M. Pochodyła, formalne zaistnienie sporu (*dispute*) ma miejsce wtedy, gdy jedna strona odpowiednio powiadomiła drugą stronę o swoim roszczeniu, a ta je odrzuciła⁶.

Pomiędzy Zamawiającym a Wykonawcą nie istnieje spór tak długo, jak długo żadna ze stron nie urzeczywistni go w formie „Roszczenia” w trybie subklauzuli 2.5 (Roszczenia Zamawiającego). Na gruncie Warunków Kontraktowych FIDIC „Czerwona Książka” „Roszczenie” stanowi *conditio sine qua non* sporu. W uproszczeniu można by stwierdzić, że spór jest następcą istniejącego „Roszczenia”.

Zgodnie z treścią subklauzuli 20.6 (Arbitraż), jedynie spór może być ostatecznie rozstrzygnięty drogą arbitrażu.

Zdatność ugodowa

Zdatność arbitrażowa, a więc zakres właściwości Sądu Polubownego od strony przedmiotowej, uzależniona jest od możliwości zawarcia ugody w sporach o prawa majątkowe

³ *Ibidem*, s. 2–3.

⁴ Zob. treść przepisu art. 1206 § 1 pkt 3 KPC.

⁵ Orzecznictwo Lewiatana, e-Przegląd Arbitrażowy 2010, Nr 1, s. 31. <http://www.sadarbitrazowy.org.pl/upload/EPA1-2010.pdf>.

⁶ M. Pochodyła, Rozwiązywanie sporów budowlanych według nowej czerwonej książki FIDIC, Bud. Arb. 2008, Nr 7, s. 70.

lub niemajątkowe. Zgodnie ze stanowiskiem K. Weitzza „o zdatności ugodowej decydują w pierwszej kolejności przepisy prawa materialnego, jednak znaczenie mogą mieć także przepisy prawa procesowego. Ugoda może być zawarta w sprawie, której charakter na to zezwala (por. art. 184 zd. 1 KPC). Za taką można uznać jedynie sprawę, w której przedmiotem postępowania jest stosunek prawny, w zakresie którego istnieje w świetle prawa materialnego możliwość samodzielnego dysponowania przez strony prawami lub roszczeniami, które z tego stosunku wynikają”⁷.

Subklauzula 3.5 Warunków Kontraktowych FIDIC „Czerwona Książka” stanowi: „Kiedykolwiek niniejsze Warunki postanawiają, że Inżynier będzie postępował zgodnie z niniejszą subklauzulą 3.5⁸, aby uzgodnić lub określić jakąkolwiek sprawę⁹, to Inżynier przeprowadzi konsultację z każdą ze Stron, próbując osiągnąć uzgodnienie stanowisk. Jeżeli uzgodnienie nie zostanie osiągnięte, to Inżynier dokona rzetelnego określenia zgodnie z Kontraktem, biorąc pod uwagę wszystkie odnośne okoliczności. Inżynier da obydwu Stronom powiadomienie o każdym uzgodnieniu lub określeniu, z podaniem szczegółowych informacji uzasadniających. Każda ze Stron wprowadzi w życie każde uzgodnienie lub określenie, jeżeli i dopóki nie zostanie skorygowane według klauzuli 20 (Roszczenia, spory i arbitraż)”.

Z postanowień Ogólnych Warunków FIDIC wynika, obowiązek „określenia” przez Inżyniera Kontraktu jako przesłanki dochodzenia roszczeń przez Zamawiającego. Subklauzula 2.5 (Roszczenia Zamawiającego) nie tylko ustanawia obowiązek dania Wykonawcy powiadomienia o pretensji (nie jest to jeszcze „Roszczenie”), ale również reguluje kwestię określenia kwoty, którą Zamawiający ma prawo otrzymać od Wykonawcy, jednakże kwota ta może być tylko i wyłącznie „Określona” przez Inżyniera Kontraktu w trybie subklauzuli 3.5 (Określenia).

Wraz z dokonaniem „Określenia” ewentualnej kwoty (jeśli jest), którą Zamawiający ma prawo otrzymać od Wykonawcy, pretensja Zamawiającego staje się „Roszczeniem” w rozumieniu subklauzuli 2.5 (Roszczenia Zamawiającego) oraz zyskuje cechę zdatności ugodowej, co wynika wprost z treści subklauzuli 3.5 *in fine*. Każdy inny wniosek byłby sprzeczny zarówno z wykładnią językową, jak i celowościową omawianych zapisów Warunków Kontraktowych FIDIC „Czerwona Książka”.

Wobec powyższego, dopiero po „Określeniu” w trybie subklauzuli 3.5 (Określenia) przez Inżyniera Kontraktu pretensji Zamawiającego z tytułu „Odszkodowania Umownego za Opóźnienie” (subklauzula 8.7), Strony zobligowane są do wprowadzenia tego „Określenia” w życie, chyba że powstanie pomiędzy nimi spór, który zostanie skorygowany poprzez „ugodzenie” w trybie subklauzuli 20.4 (Uzyskanie decyzji Komisji Rozjemstwa w Sporach),

⁷ K. Weitz, [w:] T. Ereciński (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część czwarta. Przepisy z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego. Część piąta. Sąd polubowny (arbitrażowy), t. 5, Warszawa 2009, s. 604.

⁸ Zob. treść subklauzuli 2.5 (Roszczenia Zamawiającego): „(...) Inżynier będzie wtedy postępował zgodnie z subklauzulą 3.5 (Określenia), aby uzgodnić lub określić (i) kwotę (jeżeli jest), którą Zamawiający ma prawo otrzymać od Wykonawcy (...)”.

⁹ Zob. np. treść subklauzuli 8.7 (Odszkodowanie Umowne za Opóźnienie), która odsyła wprost do subklauzuli 2.5 (Roszczenia Zamawiającego).

a następnie albo „załatwiony polubownie” w trybie subklauzuli 20.5 (Załatwienie polubowne) albo skierowany do arbitrażu w trybie subklauzuli 20.6 (Arbitraż).

A *contrario* niemożliwe jest poddanie pod rozstrzygnięcie KRS bądź sądu polubownego pretensji Zamawiającego bez jej wcześniejszego „Określenia” w trybie subklauzuli 3.5 (Określenia), gdyż taka pretensja nie staje się jeszcze „Roszczeniem” w rozumieniu subklauzuli 2.5 (Roszczenia Zamawiającego).

Zdatność ugodowa powinna zostać oceniona przez pryzmat zapisu subklauzuli 20.6 (Arbitraż), który stanowi: „każdy spór, którego nie załatwiono polubownie (...)”. Z treści powyższej subklauzuli w zw. z 20.5 oraz 20.4 wynika, że Warunki Kontraktowe FIDIC „Czerwona Książka” przed wszczęciem postępowania arbitrażowego przewidują minimalny okres, tj. 56 dni, który musi upłynąć przed rozpoczęciem arbitrażu. W konsekwencji Strony mają możliwość „ugodzenia” istniejącego pomiędzy nimi sporu w trybie subklauzuli 20.4 (Uzyskanie decyzji Komisji Rozjemstwa w Sporach), a następnie w trybie subklauzuli 20.5 (Załatwienie Polubowne), ostatecznie zaś w trybie subklauzuli 20.6 (Arbitraż)¹⁰.

Treść klauzuli arbitrażowej, a w konsekwencji także zakres przedmiotowy zdatności arbitrażowej należy odczytywać przez pryzmat Warunków Kontraktowych FIDIC „Czerwona Książka”, które w treści subklauzuli 20.4 (Uzyskanie decyzji Komisji Rozjemstwa w Sporach) stanowią: „Jeżeli pomiędzy Stronami powstanie spór (jakiegokolwiek bądź rodzaju) w związku z Kontraktem lub realizacją Robót, albo wynikający z nich, włącznie z jakimkolwiek sporem co do jakiegokolwiek świadectwa, określenia, polecenia, opinii lub wyceny Inżyniera, to którakolwiek ze Stron może na piśmie, z kopią dla drugiej Strony i Inżyniera, wnieść ten spór do Komisji dla uzyskania jej decyzji”.

Obligatoryjność uzyskania decyzji Komisji Rozjemstwa w Sporach

M. Pochodyła podnosi: „zakres przedmiotowy zapisu na sąd polubowny ograniczony jest do sporów (roszczeń odrzuconych przez stronę przeciwną), poddanych pod rozstrzygnięcie komisji rozjemczej, z której decyzją jedna ze stron się nie zgadza. Wyjątek stanowi tu klauzula 20.8, przewidująca możliwość bezpośredniego poddania sporu pod rozstrzygnięcie trybunału arbitrażowego, w sytuacji gdy umowa powołująca do życia komisję rozjemczą wygasła lub gdy z innego powodu przekazanie jej sporu jest niemożliwe. W pozostałych przypadkach każdy spór musi przejść wieloetapową procedurę, by ostatecznie dotrzeć do arbitrażu”¹¹.

Dalej M. Pochodyła, cytując za C.R. Seppälä, pisze: „Biorąc pod uwagę powództwo wzajemne, strona je wnosząca musi skutecznie wykazać, iż jego podstawy były częścią składową sporu uprzednio poddanego pod rozstrzygnięcie komisji rozjemczej”¹².

¹⁰ Zob. rys. 2.

¹¹ M. Pochodyła, *op. cit.*, s. 73.

¹² *Ibidem*, s. 74.

„Określenie”

Nawet gdyby przyjąć, iż wniesienie sporu do KRS jest jedynie uprawnieniem Strony, a nie jej obowiązkiem¹³, to Zamawiający jest jednak zobowiązany uzyskać „Określenie” dokonane przez Inżyniera Kontraktu w trybie subklauzuli 3.5 (Określenia) kwoty, której Zamawiający mógłby wymagać od Wykonawcy, tj. „Roszczenia” Zamawiającego w rozumieniu subklauzuli 2.5 (Roszczenia Zamawiającego).

Na niezbędność dokonania „Określenia” (subklauzula 3.5) wskazuje również *M. Pochodyła*: „(...) inżynier kontraktu obowiązany jest postępować zgodnie z klauzulą 3.5, która uprawnia go do konsultacji sytuacji konfliktowych ze stronami kontraktu w celu osiągnięcia konsensusu. W przypadku braku porozumienia inżynier kontraktu dokonuje ustalenia (*determination*), działając przy tym bezstronnie i sprawiedliwie. Jeśli któraś ze stron nie jest usatysfakcjonowana z ustalenia, jakiego dokonał inżynier kontraktu, należy przejść do kolejnego etapu i procedować zgodnie z postanowieniami klauzuli 20.4 (Uzyskanie decyzji Komisji Rozjemstwa w Sporach)”¹⁴.

Względna (czasowa) niedopuszczalność drogi sądowej

Zdaniem *M. Uliasz*: „Czasowa niedopuszczalność drogi sądowej występuje w razie konieczności wyczerpania drogi postępowania przed innym organem, aby dopuszczalne było rozpoznanie sprawy przez sąd w postępowaniu cywilnym. Jeżeli strona nie wyczerpie owej drogi postępowania przed innym organem, ale od razu wniesie pozew (wniosek) do sądu, to jej żądanie nie może być oddalone jako przedwczesne, ale pozew (wniosek) podlega odrzuceniu. Takie odrzucenie pozwu (wniosku) nie stanowi przeszkody w razie ponownego wszczęcia postępowania sądowego w tej samej sprawie, o ile zostanie już wykorzystany tryb postępowania «przedsądowego». W przeciwnym przypadku nadal zachodzi bowiem niedopuszczalność drogi sądowej”¹⁵.

Zakresu właściwości sądu polubownego, czyli tzw. zdatności arbitrażowej „nie można jednak interpretować (...) w oderwaniu od treści art. 1 KPC. Do właściwości sądów polubownych mogą należeć tylko sprawy cywilne. Zatem pierwszym kryterium dopuszczalności poddania sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego jest dopuszczalność drogi sądowej”¹⁶.

Jednocześnie *K. Piasecki* wskazuje, że: „Sądownictwo arbitrażowe tym się charakteryzuje, że stanowi ono tryb rozstrzygania spraw cywilnych, odznaczający się tym, iż organ rozstrzygający nie jest sądem państwowym i kompetencję swoją wyłączającą orzecznictwo sądów opiera na umowie stron. (...) Jeżeli przepis szczególnie nie stanowi

¹³ Subklauzula 20.4 (Uzyskanie decyzji komisji rozjemstwa w sporach): „(...) którakolwiek ze Stron może na piśmie, z kopią dla drugiej Strony i Inżyniera, wnieść spór do Komisji dla uzyskania jej decyzji”. Wykładnia językowa przedmiotowej subklauzuli sugerować może istnienie uprawnienia, a nie obowiązku wystąpienia do KRS przez Zamawiającego. Zdaniem autorów niniejszego artykułu, uzyskanie decyzji KRS jest jednak obligatoryjne, co wynika z wykładni systemowej FIDIC „Czerwona Książka”.

¹⁴ *M. Pochodyła, op. cit.*, s. 70.

¹⁵ *M. Uliasz*, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Warszawa 2008, komentarz do art. 2.

¹⁶ *Ibidem*, komentarz do art. 1157.

inaczej, okoliczności, które uzasadniają odrzucenie pozwu (...) sąd bierze pod rozważę z urzędu w każdym stanie sprawy”¹⁷.

Czasowy brak właściwości Sądu Polubownego

Opierając się na wspomnianym powyżej orzeczeniu Lewiatana¹⁸, orzeczeniu ICC Nr 6535¹⁹ oraz opinii eksperta prawnego w Komisji ds. Kontraktów FIDIC *C. R. Seppälä*²⁰, w celu skutecznego dochodzenia pretensji z tytułu „Odszkodowania Umownego za Opóźnienie” (subklauzula 8.7) Zamawiający ma obowiązek inicjowania „przedarbitrażowego poziomu rozwiązania sporu”. Przedmiotowy obowiązek wynika bezpośrednio z redakcji subklauzuli 2.5 oraz 3.5 w zw. z klauzulą 20 (Roszczenia, spory i arbitraż), niezależnie od tego, czy Zamawiający sam zamierza wszcząć postępowanie arbitrażowe (pretensja alternatywna), czy też zgłosić zarzut potrącenia jako strona pozwana (pretensja).

Dochodzenie odszkodowania umownego za opóźnienie według FIDIC

Przedstawiona powyżej procedura dochodzenia „Roszczeń” Zamawiającego jest celowym zabiegiem autorów Warunków Kontraktowych FIDIC „Czerwona Książka”. Przeciwnie uregulowanie, polegające na pozostawieniu poza kontrolą Inżyniera Kontraktu „Określenia” „Roszczenia” Zamawiającego i umożliwieniu dokonania jego oszacowania samemu Zamawiającemu, skutkowałoby takimi działaniami, które nakierowane byłyby na naliczenie jak najwyższego „Odszkodowania Umownego za Opóźnienie” (subklauzula 8.7), a następnie jego potrąceniem z należnościami Wykonawcy.

Zgodnie z procedurą FIDIC „Czerwona Książka”, dopiero „Roszczenie” Zamawiającego (subklauzula 2.5), które zostało „Określone” przez Inżyniera Kontraktu w trybie subklauzuli 3.5 (Określenia), kwalifikuje się do samodzielnego dysponowania nim, co z kolei determinuje istnienie „zdolności ugodowej”. A zatem „Określone” „Roszczenie” Zamawiającego zdefiniowane w subklauzuli 2.5 (Roszczenia Zamawiającego), a do takiego zalicza się roszczenie o „Odszkodowanie Umowne za Opóźnienie” (zob. subklauzula 8.7, odsyłająca wprost do subklauzuli 2.5), cechuje się zdatnością arbitrażową w rozumieniu przepisu art. 1157 KPC.

Ugodzenie takiego „Określonego” „Roszczenia” Zamawiającego, może zmaterializować się zarówno w formie decyzji wydanej przez KRS, jak również wyroku Sądu Arbitrażowego, który z kolei może przybrać formę ugody zgodnie z treścią przepisu art. 1196 § 2 KPC. W tym ostatnim przypadku ugoda będzie zbliżona do ugody sądowej wydanej w trybie art. 223 KPC.

¹⁷ K. Piasecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do artykułów 1–366, t. I, Warszawa 2010, komentarz do art. 2.

¹⁸ Orzecznictwo Lewiatana, e-Przegląd Arbitrażowy Nr 1 (wiosna) 2010, s. 31, <http://www.sadarbitrazowy.org.pl/upload/EPA1-2010.pdf>.

¹⁹ ICC Award No. 6535, Digest of ICC – International Court of Arbitration Awards ICC, 1992.

²⁰ C.R. Seppälä, *op. cit.*, s. 5–6.

ABSTRACT

This article is aimed at proving that substantive legal regulations concerning rights and obligations of the parties to a FIDIC contract also cover the obligation to exhaust the disputes solving procedure before arbitration commences. Contrary to a “contract on construction works” which is regulated by provisions of the Civil Law Code, the FIDIC contracts include an internal procedure which shall be exhausted by the parties when claiming damages before they decide to commence an arbitration proceeding. The abovementioned activities include notification of a Contract Engineer, “determinations” made by the Contract Engineer, submission of a dispute to the Dispute Adjudication Board and lodging objections, if needed. The analysis presented below concerns, in particular, the solutions proposed in FIDIC “Red Book” but it may also apply to other FIDIC Conditions of the Contract. If the parties have concluded a contract under FIDIC regulations, it means that they have not only agreed that all obligations shall be mutually fulfilled but also that a dispute cannot be arbitrable and, therefore, it cannot be subject to a proceeding before the court of arbitration, unless the procedures of solving the contractual disputes have been exhausted.

Czasopismo „ADR. Arbitraż i Mediacja” ukazuje się jako kwartalnik (numery: wiosna, lato, jesień, zima). Zamieszczane są w nim artykuły oraz materiały dotyczące zagadnień związanych z arbitrażem, mediacją i innymi formami rozwiązywania sporów, a w szczególności: opracowania systemowe odnoszące się do określonych instytucji prawnych, glosy analizujące orzecznictwo, prace interdyscyplinarne, prace nowatorskie odnoszące się do zmian legislacyjnych i określonych kierunków rozwoju prawa, a także prace stanowiące odpowiedź na nurtujące i ważne problemy z praktyki. Na łamach kwartalnika publikujemy ponadto sprawozdania, recenzje opracowań monograficznych polskich i obcych, bibliografię oraz orzecznictwo sądów polubownych, jak i sądów powszechnych, dotyczące wskazanej powyżej problematyki.

Teksty w formacie DOC lub RTF (o objętości do 25 stron maszynopisu) wraz z danymi osobowymi autora (imię i nazwisko, tytuł naukowy, afiliacja, adres i telefon kontaktowy, adres e-mail) należy przysyłać drogą poczty elektronicznej do sekretarza czasopisma *mec. Krystiana Mularczyka* (arbitraz.mularczyk@wp.pl). Do tekstu powinno być dołączone jego krótkie streszczenie w języku angielskim (*abstract*) – ok. 2000, max. 2500 znaków – ewentualnie dodatkowo w języku niemieckim (*Zusammenfassung*). Do materiałów przesłanych przez absolwentów prawa, doktorantów, asystentów i aplikantów niezbędne jest dołączenie rekomendacji opiekuna naukowego.

Podział tekstu na jednostki redakcyjne oraz sposób cytowania źródeł w przypisach winien odpowiadać schematowi przyjętemu przez Wydawnictwo C. H. Beck. Przedruk artykułu wymaga zgody Wydawcy, cytowanie – powołania się na źródło.

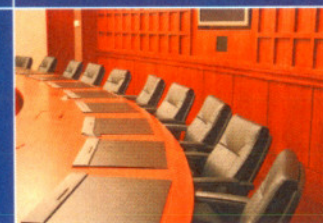
Do druku zasadniczo przyjmowane będą wyłącznie materiały, które nie zostały opu-

blikowane lub przyjęte do publikacji w innym miejscu. Autor przed publikacją tekstu zobowiązany jest złożyć odpowiednie oświadczenie w tym przedmiocie, jak również zapewnić, że przysługuje mu całość praw autorskich do złożonego tekstu.

Złożone teksty są oceniane przez dwóch recenzentów będących specjalistami w zakresie problematyki stanowiącej przedmiot opracowania. Kolegium Redakcyjne zawiadamia autora, czy tekst został przyjęty do druku, ewentualnie – jakie zmiany należy w nim wprowadzić. Materiały niezamówione nie będą zwracane.

Warunkiem publikacji tekstu jest przeniesienie na Wydawcę praw autorskich do publikowanego tekstu w zakresie określonym w osobnej umowie.

Za publikację na łamach kwartalnika Autor otrzymuje 6 punktów zgodnie z listą czasopism naukowych opublikowaną przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Kwartalnik Polskiego Stowarzyszenia
Sądownictwa Polubownego

Rada Programowa

Łukasz Błaszczak
Maciej Bobrowicz
Marcin Ciemieński
Tadeusz Ereciński
Monika Hartung
Andrzej Jakubecki
Bartosz Krużewski
Zdzisław Kubot
Maciej Łaszczuk
Elwira Marszałkowska-Krzes
Rafał Morek
Jan Olszewski
Sylwester Pieckowski
Paweł Pietkiewicz
Jerzy Poczuć
Jerzy Rajski
Tomasz Siemiątkowski
Bogusław Sołtys
Michał Subocz
Justyna Szpara
Andrzej Szumański
Maciej Tomaszewski
Andrzej Wach
Tomasz Wardyński
Karol Weitz
Andrzej W. Wiśniewski
Tomasz Zbiegień

Kolegium Redakcyjne

Radosław Flejszar
Ewa Gmurzyńska
Krystian Markiewicz
Krystian Mularczyk
Rafał Wojciechowski

Redaktor Naczelny

Łukasz Błaszczak

Krzysztof Bieliński, Aneta Kaftarska

Kilka uwag na temat mediacji rodzinnej

Aleksiej Czepik

Ugoda zawarta przed mediatorem

Ewa Gmurzyńska, Rafał Morek

**O problemach dotyczących rozstrzygania
spraw o błędy lekarskie i o roli mediacji**

Krzystian Mularczyk, Grzegorz Miś, Małgorzata Miś

**Wybrane instytucje rozstrzygające spory
konsumenckie na drodze polubownej**

Tomasz Srokosz, Małgorzata Brzóska, Marcin Barczyk

**Arbitraż jako naturalny sposób rozwiązywania
sporów powstałych na gruncie kontraktów
typu FIDIC**

Piotr Wiliński

Emergence of Lis Arbitralis in Europe

Cena 39 zł
(w tym 5% VAT)